

РОЗДІЛ V. РЕЦЕНЗІЇ

УДК 316.776:32 (477)

Сергій Дерев'янку,

доктор політичних наук, професор

кафедри політичних інститутів та процесів,

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника,

ORCID ID: 0000-0003-3848-7072

serhii.derevianko@pnu.edu.ua

Василь Марчук,

доктор історичних наук, професор,

завідувач кафедри політичних інститутів та процесів,

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника,

ORCID ID: 0000-0002-3992-8530

vasyl.marchuk@pnu.edu.ua

DOI

Рецензія

**на монографію Матвієнків С. М. «Регіональні ЗМІ:
функціональні особливості та вплив на інформаційний
простір держави (досвід Івано-Франківщини)»¹**

Демократична держава повинна забезпечити свободу слова та засобів масової інформації. Це передбачає не лише зміну відносин між владними інституціями й медіа, а й забезпечення сприятливих умов для розвитку свободи слова як суспільного феномену. Регіональні мас-медіа завжди були незмінною складовою частиною всеукраїнських і на сьогодні є одними з важливих чинників формування інформаційної сфери держави. Вивчення історії розвитку регіональних українських ЗМІ має значення не лише для розуміння тих історичних передумов, які спричинили становлення сучасних медіа, а й для формування напрямів і тенденцій їх подальшого розвитку як невіддільного компонента цілісного медіапростору України.

¹Матвієнків С. М. Регіональні ЗМІ: функціональні особливості та вплив на інформаційний простір держави (досвід Івано-Франківщини): монографія. Івано-Франківськ: Симфонія форте, 2022. 270 с. ISBN 978-966-286-236-2

Регіональні ЗМІ є тим механізмом, який актуалізує національну самосвідомість і є потужним поштовхом до розвитку регіону як території зі своїми традиціями, соціальними, суспільними законами, творить потужний політичний та економічний потенціали. Регіональні ЗМІ працюють у межах певної географічної території, мають свої культурні, мовні, релігійні, політичні, економічні особливості. Українські місцеві видання в багатьох випадках залишаються єдиним документальним супроводом важливих подій у регіоні. Також вони важливе джерело інформації про історичні події міста чи регіону. Саме тому демократична держава або така, яка прагне до демократії, повинна забезпечити свободу слова та засобів масової інформації.

Саме регіональні ЗМІ відповідальні за світогляд значної частини українців, були й залишаються важливим джерелом інформування громадян, є істотним в умовах новітньої інформаційної війни. З огляду на це привертає увагу рецензована монографія Матвієнків С. М., котра, вважаємо, є вдалою спробою цілісного політологічного осмислення ролі регіональних ЗМІ в інформаційному просторі через узагальнення досвіду прикарпатських мас-медіа.

Монографія є логічним продовженням наукових досліджень її автора – Матвієнків Світлани Миколаївни, кандидата політичних наук, доцента кафедри політичних інститутів та процесів Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, співавтора розділів монографій «Засоби масової комунікації в політичній системі України», «Інформаційний простір сучасної України як складова національної безпеки і суверенітету держави» «Wpływ powych mediów na proces wyborczy we współczesnej Ukrainie» і багатьох наукових статей на тему функціонування ЗМІ у фахових українських та зарубіжних журналах із політичних наук.

Монографія складається з восьми розділів, у яких обґрунтовано теоретико-методологічні засади дослідження регіональних засобів масової інформації; інформаційний простір сучасної України: зовнішні й внутрішні чинники, законодавчий аспект; регіональні ЗМІ Прикарпаття в контексті політичних трансформацій суспільства; регіональні ЗМІ як інструмент формування локальної ідентичності, їх переваги та недоліки, функціональні особливості; організація та методи комунікації органів державної влади з регіональними ЗМІ; медіа національних меншин Прикарпаття; інформаційна діяльність як невіддільна складова частина формування іміджу сучасного закладу вищої освіти; сучасні засоби масової інформації Івано-Франківщини.

Автор змістовно аналізує концептуальні засади дослідження феномену «регіональні ЗМІ», усебічно розкриваючи змістовну сутність не лише самого поняття як інституту, а й можливі підходи до розв'язання поліаспектних проблем їх практичного використання. Чималий інтерес викликають наведені в монографії міркування щодо ролі регіональних ЗМІ як інструменту формування локальної ідентичності, аналіз їхніх функціональних особливостей, переваг і недоліків, умов якісної роботи.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій ґрунтується, по-перше, на достатньому використанні джерел та літератури, які розкривають місце регіональних ЗМІ в новітніх суспільно-політичних процесах; по-друге, на науково обґрунтованому використанні й проведеному на цій основі аналізі емпіричних даних, які наочно підтверджують висновки та положення, зроблені автором у монографії; по-третє, на обґрунтованому з погляду окреслених у монографії мети й завдань аналізі теоретичних положень, понять і категорій, які стосуються заявленої теми. Цінність роботи додає широке використання численних праць дослідників зарубіжних країн із цієї проблематики, що свідчить про фаховість автора й дає підстави говорити про достатню обґрунтованість його висновків. Інформативністю відзначаються також численні додатки рукопису.

Потрібно погодитися також із висновком Матвієнків С. М., який полягає в тому, що «регіональна преса є тим механізмом, який актуалізує національну самосвідомість і є потужним поштовхом до розвитку регіону як території зі своїми традиціями, духовними коренями, соціальними, суспільними законами, створить потужний політичний та економічний потенціал».

Дослідження є оригінальною спробою осмислення особливостей сучасних регіональних ЗМІ на основі аналізу генези становлення й функціональних особливостей ЗМІ Прикарпаття, зокрема історії розвитку провідних медіа м. Івано-Франківська, їх місця та ролі в контексті політичних трансформацій суспільства. До того ж (що також заслуговує на увагу), С. М. Матвієнків використовує власний досвід причетності до медійної сфери, що уможлиблює змістовне з'ясування недоліків і проблем, із якими стикаються регіональні медіа, та пропонує способи їх розв'язання.

Багаторічне системне вивчення генези медіапростору й особиста практична діяльність у цій сфері дали змогу автору запропонувати власне розуміння та виокремити істотні риси становлення й розвитку ЗМІ Івано-Франківщини. Саме прикарпатські ЗМІ впливають на процес формування української національної ідентичності та культури

громади, характеризуються відсутністю проросійських меседжів, фейкового контенту, пропаганди, переформатували традиційні моделі в інноваційні медійні проєкти. Позитивними є зміни у форматах діяльності та спрямованість на актуалізацію мультимедійних проєктів, власних сторінок у соціальних мережах, сіті-гайдів, урбаністичних онлайн-радіостанцій як побічних проєктів громадської ініціативи (напр. Urban Space Radio в м. Івано-Франківськ), створення конвергентних платформ для діалогу й дискусій громади та влади.

Водночас у монографії належно обґрунтовано численні конкретні пропозиції щодо вдосконалення інформаційно-комунікаційної діяльності органів державної влади й місцевого самоврядування, громадських організацій, що логічно впливають із широкого узагальнення досвіду комунікації органів державної влади Івано-Франківської області з регіональними медіа. Упровадження сформульованих автором пропозицій певною мірою дасть змогу, зокрема, подолати кризовий період, пов'язаний із реформою роздержавлення друкованих ЗМІ та загалом удосконалити діяльність регіональних медіа. Цінним є аналіз періодичних видань національних меншин. Заслугове на увагу також висвітлений в окремому розділі досвід інформаційно-комунікаційної діяльності Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника як невід'ємної складової частини формування іміджу закладу вищої освіти.

Підсумовуючи, зазначимо: рецензованій монографії властиві наукова новизна й практична цінність, що свідчить про глибоку обізнаність автора з теоретичними та практичними аспектами функціонування регіональних ЗМІ, їх дослідження із широким застосуванням політологічного інструментарію. Поява такої комплексної праці, яка висвітлює теоретичні й практичні аспекти функціонування засобів масової інформації, є своєчасною, науково та практично вагомою. Монографія С. М. Матвієнків – цілісна наукова праця, що водночас вирізняється належною доступністю в сприйнятті значного фактологічного матеріалу, оригінальними узагальненнями й висновками її автора, котрі заслуговують на увагу не лише науковців-політологів. Видання буде корисним також і для фахівців у галузі соціальних комунікацій, журналістів місцевих і загальноукраїнських засобів масової інформації, викладачів та студентів і читацького загалу.